

Kommittémotion

Motion till riksdagen: 2014/15134

av Ali Esbati m.fl. (V)

En förbättrad arbetsförmedling

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Arbetsförmedlingens styrning, uppdrag och arbetsätt.

2 Bakgrund

Under den borgerliga regeringen genomgick Arbetsförmedlingen stora förändringar vad gäller styrning, uppdrag och arbetsätt. År 2008 ersattes Arbetsmarknadsverket (AMV), Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och länsarbetsnämnderna av en ny myndighet – Arbetsförmedlingen. Den nya myndigheten fick en mängd nya uppdrag vid sidan av sin kärnuppgift – att förmedla arbeten samt att rusta och stödja personer till att kunna ta dessa arbeten. Arbetsförmedlingens anställda har fått ständigt nya arbetsuppgifter samtidigt som detaljstyrningen av deras arbete ökat. Kritiken mot Arbetsförmedlingen har varit hård, inte minst från de två fackföreningar som organiserar flest anställda på myndigheten. Fackförbundet ST har vittnat om en stelbent byråkrati, ett alltmer komplicerat regelverk och allt krångligare administration. Akademikerförbundet SSR har konstaterat att Arbetsförmedlingens nuvarande uppdrag är omöjligt och har därför krävt en rad åtgärder, bl.a. att myndigheten ska fokusera på sin kärnuppgift och att en stor del av de nya uppdrag som Arbetsförmedlingen fått under den borgerliga regeringen bör lyftas bort.

Under regeringen Reinfeldt har också både innehåll och inriktning i de arbetsmarknadspolitiska programmen förändrats. De s.k. garantiprogrammen med mycket lite aktivt innehåll har dominerat totalt, medan utbudet av yrkesinriktade utbildningar har minskat radikalt. Arbetsförmedlarna har tvingats lägga en allt större tonvikt på att kontrollera och disciplinera de arbetssökande, på bekostnad av stöd och

handledning. I stället för kvalificerat matchningsarbete har arbetssökande pressats att söka så många jobb som möjligt.

Vi befinner oss nu i en situation där arbetslösheten ligger på en högre nivå än då den borgerliga regeringen tillträdde. De flesta arbetssökande upplever att de inte får meningsfull hjälp och arbetsgivare frustreras av att de dränks i uppenbart irrelevanta ansökningar, samtidigt som de får allt svårare att hitta personal med rätt kvalifikationer. Det torde inte vara någon överdrift att påstå att Arbetsförmedlingen befinner sig i en allvarlig förtroendekris. Den förra regeringens svar på kritiken mot Arbetsförmedlingen var att dels byta ut dess generaldirektör, dels tillsätta en utredning med uppdrag att göra en bred översyn av Arbetsförmedlingen. Uppdraget ska redovisas senast den 15 januari 2016.

Vänsterpartiet anser att det är hög tid att byta inriktning på arbetsmarknadspolitiken och ge Arbetsförmedlingen de resurser och förutsättningar som krävs för att leva upp till medborgarnas och arbetsmarknadens behov. Vi kan inte invänta den utredning som den förra regeringen tillsatte alltför sent och med delvis illa utformade direktiv – det krävs förändring nu. Den nya regeringen har aviserat att den vill reformera Arbetsförmedlingen i grunden, bl.a. genom att minska detaljstyrningen och förändra villkoren i myndighetens uppdrag. Vänsterpartiet välkomnar detta besked och ser med tillförsikt fram emot genomgripande förändringar av Arbetsförmedlingens styrning, uppdrag och arbetssätt. I det följande presenterar vi ett antal förslag på hur Arbetsförmedlingen bör förbättras.

3 En sammanhållen arbetsförmedling

En sammanhållen statlig arbetsförmedling med nationell överblick är en förutsättning för en väl fungerande arbetsmarknad. Om alla kategorier av arbetssökande och arbetsgivare som söker personal använder en och samma arbetsförmedling maximeras möjligheterna till god matchning. Det förutsätter dock att Arbetsförmedlingen har både de resurser och den kompetens som krävs för att kunna bistå såväl arbetssökande som arbetsgivare på ett relevant sätt. Det förutsätter också förändringar i myndighetens styrning, uppdrag och arbetssätt.

3.1 Allmänt om Arbetsförmedlingens styrning, uppdrag och arbetssätt

Vänsterpartiet anser att Arbetsförmedlingens arbetssätt bör förändras. Vi vill se mindre av byråkrati, detaljreglering och kontroller av de arbetssökande och mer frihet för myndighetens anställda att anpassa åtgärder efter de behov som enskilda arbetssökande har. Arbetsförmedlarna måste ges större frihet att göra individuella bedömningar av

vilka insatser enskilda arbetssökande ska erbjudas och vid vilken tidpunkt. Den detaljstyrning av arbetet på förmedlingskontoren som den förra regeringens regelverk innebär är inte ändamålsenlig. Vidare bör större fokus läggas på att alla inskrivna snabbt ska få en individuell handlingsplan samt att sökande och förmedlare ska ha regelbundna möten med tid för kvalificerad rådgivning och stöd. Det är en betydligt bättre användning av såväl arbetssökandes som arbetsförmedlares tid än att upprätta, kontrollera och följa upp aktivitetsrapporter. Vänsterpartiet menar att kravet på aktivitetsrapporter bör avskaffas.

Arbetsförmedlingen måste kunna ge relevant stöd och service åt alla arbetssökande och arbetsgivare i alla branscher. Samtidigt är det rimligt att särskild tonvikt läggs vid att stödja de grupper som har stora behov. För att klara den utmaningen måste myndigheten ha en organisation med plats för både generalister och mer specialiserade handläggare. Vi menar att den senare kategorin skalats ned i alltför hög grad. Vi anser att Arbetsförmedlingen behöver inrätta branschspecifika förmedlingar med fördjupade kunskaper om respektive bransch. Vi ser dessutom ett behov av fler handläggare med specialistkunskaper om funktionsnedsättningar och arbetshjälpmedel i syfte att möta de behov som funktionsnedsatta har.

Ett särskilt allvarligt samhällsproblem är den grupp unga som varken arbetar eller studerar och som inte självmant söker sig till Arbetsförmedlingen. Vi anser därför att myndigheten bör ges ett särskilt uppdrag att aktivt söka upp och motivera denna grupp unga.

Dagens arbetsmarknad är komplex och behoven hos de olika sökande varierar kraftigt. För att säkerställa relevanta insatser måste Arbetsförmedlingen ha väl fungerande samverkan med andra aktörer. I dag varierar graden av samverkan med andra aktörer i alltför hög grad och missnöje med samverkan har framförts inte minst från omställningsorganisationerna. Arbetsförmedlingens samverkan med arbetsmarknadens parter, omställningsorganisationerna, kommuner och andra aktörer på lokal och regional nivå behöver därför förtydligas och regleras bättre.

Vad som ovan anförts om Arbetsförmedlingens styrning, uppdrag och arbetssätt bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ali Esbati (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Høj Larsen (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)

Daniel Riazat (V)

Daniel Sestrajcic (V)